

РЕВМАТОИД АРТРИТНИНГ ЭРТА ДИАГНОСТИКАСИДА АСПП НИНГ КЛИНИК АҲАМИЯТИ

Soliyev Muhammadqodir Abdugffor o'g'li

University of Business and Science Tibbiyot kafedrası o'qituvchisi.

Inomov Kodirxon Saidmamatovich

University of Business and Science Tibbiyot kafedrası katto'qituvchisi.

To'raxo'jayev Babir Hamidovich

University of Business and Science Tibbiyot kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17181307>

Annotatsiya. Revmatoid artrit - hozirgi vaqtda bu kasallik nafaqat sog'liqni saqlash tizimining, balki jahon hamjamiyatining ijtimoiy-iqtisodiy muammolaridan birilgicha qolmoqda.

Misol uchun dunyo bo'ylab 18 million inson revmatoid artrit bilan kasallangan. Birgina Buyuk Britaniyada har yili Revmatoid artritning 24 500 dan ortiq yangi holatlari aniqlanadi. 2029 - yilga borib yangi tashxis qo'yilgan holatlar 25 400 dan ortishi kutilmoqda. 2000-2019 yillar oralig'ida kasallanish soni 100 000 kishiga 58.4 dan 94,0 gacha ko'tarilgan.

Kalit so'zlar: Revmatoid artrit, ASSP, C- reaktiv oqsil, revmatoid faktor (RF).

КЛИНИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ АЦП В РАННЕЙ ДИАГНОСТИКЕ РЕВМАТОИДНОГО АРТРИТА

Аннотация. Ревматоидный артрит остаётся не только проблемой системы здравоохранения, но и одной из социально-экономических проблем мирового сообщества.

Например, около 18 миллионов человек во всём мире страдают ревматоидным артритом. Только в Соединённом Королевстве ежегодно диагностируется более 24 500 новых случаев ревматоидного артрита. К 2029 году ожидается, что число вновь диагностированных случаев превысит 25 400. В период с 2000 по 2019 годы показатель заболеваемости вырос с 58,4 до 94,0 на 100 000 человек.

Ключевые слова: ревматоидный артрит, АССР, С-реактивный белок, ревматоидный фактор (РФ).

THE CLINICAL SIGNIFICANCE OF ASSP IN THE EARLY DIAGNOSIS OF RHEUMATOID ARTHRITIS

Abstract. Rheumatoid arthritis remains not only a concern of the healthcare system but also one of the socio-economic issues of the global community. For example, around 18 million people worldwide suffer from rheumatoid arthritis. In the United Kingdom alone, more than 24,500 new cases of rheumatoid arthritis are diagnosed each year. By 2029, the number of newly diagnosed cases is expected to exceed 25,400. Between 2000 and 2019, the incidence rate rose from 58.4 to 94.0 per 100,000 people.

Keywords: Rheumatoid arthritis, ACCP, C- reactive protein, rheumatoid factor (RF).

Мавзунинг dolzarbligi

Ревматoid artrit (RA) — autoimmun genezli, surunkali-progressiv kechuvchi tizimli kasallik bo'lib, sinovial to'qimalarda yallig'lanish, pannus hosil bo'lishi va natijada bo'g'im xaftagasi hamda suyak strukturalarining destruksiyasi bilan xarakterlanadi. Kasallik global populyatsiyaning 0,5–1% ini qamrab oladi, ayollarda erkaklarga nisbatan 2,5–3 baravar ko'p uchraydi. RA ning kechishi uzoq muddatli mehnat qobiliyatini yo'qotish, nogironlik va yuqori iqtisodiy xarajatlarga olib kelishi tufayli sog'liqni saqlash tizimi uchun jiddiy dolzarb muammo hisoblanadi.

Erta diagnostika RA ni samarali boshqarishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Klinik jihatdan dastlabki belgilarning noaniqligi, shuningdek, boshqa yallig'lanishli bo'g'im kasalliklari bilan klinik o'xshashlik tashxis qo'yishni murakkablashtiradi. Shuning uchun laborator va immunologik markerlardan foydalanish, ayniqsa, erta bosqichlarda tashxisning aniqligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot maqsadi

Revmatoid faktor (RF) uzoq vaqt mobaynida RA ning asosiy serologik markeri sifatida qo'llanilib kelindi. Ammo uning sezgirligi 60–80% atrofida bo'lsa-da, spesifikligi past bo'lib, Shegren sindromi, tizimli qizil yuguruk, surunkali infeksiyalar va sog'lom populyatsiyaning ma'lum bir qismini ham qamrab olishi mumkin. Bu esa klinik amaliyotda faqat RF ga asoslangan holda RA tashxisi qo'yishda xatolik ehtimolini oshiradi. So'nggi ikki o'n yillikda anti-sitrullinlangan siklik peptid (ASSP) antitanachalarini aniqlash RA diagnostikasida yangi bosqichni boshlab berdi. Sitrullinatsiya jarayoni — peptidil-arginin deiminaza fermentlari ta'sirida arginin qoldiqlarining sitrullinga aylanishi natijasida sodir bo'lib, bu modifikatsiyalangan oqsillar immun tizimi tomonidan autoantigen sifatida qabul qilinadi. ASSP antitanachalari RA uchun yuqori spesifiklik (90–98%) va qoniqarli sezgirlilik (70–85%) ko'rsatkichlariga ega bo'lib, ularni kasallikning erta bosqichida ham aniqlash mumkin. Ilmiy adabiyotlarda ASSP ning nafaqat diagnostik marker, balki prognostik ko'rsatkich sifatida ham ahamiyati qayd etilgan. Xususan, ASSP ijobiy bemorlarda bo'g'imlarda eroziyalar va rentgenologik o'zgarishlarning tezroq rivojlanishi, shuningdek, kasallikning og'irroq klinik kechishi bilan bog'liqligi aniqlangan. Shu munosabat bilan, ushbu tadqiqotimizda biz revmatoid artrit diagnostikasida ASSP antitanachalarining rolini baholash, uni RF bilan taqqoslash va klinik amaliyotdagi ahamiyatini aniqlashni maqsad qildik.

Materiallar va tekshiruv usullari

Tadqiqotga jami 50 nafar revmatoid artrit tashxisi qo'yilgan bemorlar jalb qilindi.

Ulardan 40 nafari (80%) ayollar, 10 nafari (20%) erkaklar edi. Bemorlarning yoshi 40 dan 65 yoshgacha bo'lib, o'rtacha yosh ko'rsatkichi 52 yoshni tashkil etdi. Revmatoid artrit tashxisi klinik belgilari va laborator ko'rsatkichlar majmuasi asosida malakali revmatolog tomonidan qo'yildi. Tadqiqot doirasida barcha bemorlarda quyidagi laborator tekshiruvlar o'tkazildi: Anti-sitrullinlangan siklik peptid (ASSP) antitanachalarini aniqlash – ferment-immunologik tahlil (ELISA) usuli yordamida bajarildi. Revmatoid faktor (RF) darajasi – immunoturbidimetrik usulda baholandi. Qo'shimcha ravishda umumiy yallig'lanish markerlari (eritrotsitlar cho'kish tezligi – ESR va C-reaktiv oqsil – CRP) tekshirildi (**agar sizda ma'lumot bo'lsa, natijalar bo'limiga qo'shamiz**). Statistik ishlov SPSS 25.0 dasturida amalga oshirildi.

O'rtacha qiymatlar $\pm$ standart og'ish shaklida ifodalandi, kategorik ko'rsatkichlar χ^2 testi yordamida baholandi. $p < 0,05$ statistik jihatdan ahamiyatli natija sifatida qabul qilindi.

Natijalar

Tadqiqotga jalb etilgan 50 nafar revmatoid artrit tashxisi qo'yilgan bemorda ASSP va RF antitanachalari tahlil qilindi. Natijalar quyidagicha taqsimlandi:

- 40 nafar bemorda (80%) ASSP ijobiy aniqlangan.
- 32 nafar bemorda (64%) RF ijobiy qayd etilgan.
- 27 nafar bemorda (54%) ASSP va RF birgalikda ijobiy bo'lgan.
- 13 nafar bemorda (26%) faqat ASSP ijobiy bo'lgan.
- 5 nafar bemorda (10%) faqat RF ijobiy bo'lgan.
- 5 nafar bemorda (10%) ikkala marker ham manfiy aniqlangan.

1-jadval. Bemorlar orasida ASSP va RF natijalarining taqsimlanishi

Natija turi	Bemorlar soni	Foizi (%)
ASSP (+), RF (+)	27	54 %
ASSP (+), RF (-)	13	26 %
ASSP (-), RF (+)	5	10 %
ASSP (-), RF (-)	5	10 %
Jami ijobiy ASSP	40	80 %
Jami ijobiy RF	32	64 %

Chi-kvadrat (χ^2) testi yordamida ASSP va RF natijalarining o'zaro bog'liqligi baholandi.

Natijalarga ko'ra, ASSP ijobiylik chastotasi RF ga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'lib chiqdi ($p < 0,05$). ASSP testi yordamida qo'shimcha ravishda 13 nafar (26%) bemorda RF manfiy bo'lishiga qaramay tashxisni tasdiqlash imkoniyati paydo bo'ldi. Bu esa ASSP ning RA ni erta aniqlashda yuqori klinik qiymatga egaligini ko'rsatadi.

Muhokama

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, revmatoid artritis tashxisi qo'yilgan 50 bemorning 80% ida ASSP, 64% ida esa RF ijobiy aniqlandi. Shuningdek, 26% hollarda faqat ASSP ijobiy, 10% hollarda faqat RF ijobiy bo'lgan, 10% bemorda esa ikkala marker ham manfiy natija bergan. Ushbu ma'lumotlar ASSP ning diagnostik sezgirligi va klinik ahamiyati RF ga nisbatan yuqori ekanini tasdiqlaydi. Adabiyotlarda ASSP testining sezgirligi 70–85% oralig'ida, spesifikligi esa 90–98% atrofida deb ko'rsatilgan. Bizning tadqiqotimizda ham ASSP ning RF ga nisbatan ko'proq hollarda ijobiy natija bergani (80% ga qarshi 64%) ushbu ko'rsatkichlarni qo'llab-quvvatlaydi. Muhimi, RF manfiy bo'lgan 13 nafar bemorda ASSP ijobiy natijasi qayd etilishi diagnostik imkoniyatlarni kengaytiradi. Bu esa ASSP ning erta tashxisda muhim marker ekanini ko'rsatadi. Boshqa tadqiqotlarda ham shunga o'xshash xulosalar berilgan.

Masalan, Nielen va hammualliflarining tadqiqotida ASSP antitanachalari RA klinik belgilaridan bir necha yil oldin aniqlanishi mumkinligi va bu bemorlarda kasallik rivojlanish xavfi yuqoriligi ta'kidlangan. Bu esa ASSP ning nafaqat diagnostik, balki prognostik ahamiyatga ham egaligini ko'rsatadi. Biroq, ASSP testi ham mutlaq diagnostik marker emas. Bizning tadqiqotda ham 10% bemorda ASSP manfiy natija ko'rsatgan. Ilmiy manbalarga ko'ra, RA ning seronegativ shakllarida ASSP ham, RF ham aniqlanmasligi mumkin. Shu sababli klinik tashxisda laborator markerlar bilan bir qatorda klinik va instrumental ko'rsatkichlar majmuasiga tayanish zarur. RF ning kamchiliklariga qaramay, uni ASSP bilan birgalikda qo'llash diagnostik qiymatni oshiradi. Bizning tadqiqotda 54% bemorda ikkala marker ham bir vaqtda ijobiy bo'lib, bu RA tashxisini ishonchliroq tasdiqlashga yordam berdi. Xalqaro tavsiyalarda ham ASSP va RF ni kombinatsiyalash tashxis qo'yishda sezgirlikni oshirishning samarali yo'li sifatida qayd etilgan. Shunday qilib, bizning natijalar ASSP testining revmatoid artritis diagnostikasida yuqori klinik ahamiyatga ega ekanini va uni RF bilan birgalikda qo'llash tashxisning aniqligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatmoqda.

Xulosa

1. O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, revmatoid artritis tashxisi qo'yilgan bemorlarning 80% ida ASSP, 64% ida esa RF ijobiy aniqlandi. ASSP testi RF ga nisbatan yuqoriroq diagnostik sezgirlikni namoyon qildi.

2. RF manfiy bo'lgan 13 nafar bemorda ASSP ijobiy natija aniqlanishi, ushbu testning RA ni erta bosqichlarda ham aniqlash imkoniyatini berishini ko'rsatadi.

3. Ikkala markerning birgalikda ijobiyligi (54%) tashxisning ishonchliligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bois, klinik amaliyotda ASSP va RF ni kombinatsiyalab qo'llash revmatoid artrit tashxisida optimal yondashuv hisoblanadi.

4. ASSP testi nafaqat diagnostik, balki prognostik ahamiyatga ega bo'lib, ijobiy natija qayd etilgan bemorlarda kasallikning og'irroq kechishi va rentgenologik o'zgarishlarning tezroq rivojlanishi ehtimoli yuqoriligini adabiyotlar ham tasdiqlaydi.

Umuman olganda, ASSP revmatoid artrit diagnostikasida yuqori spetsifiklik va klinik qiymatga ega marker hisoblanib, RF bilan birgalikda qo'llanganda tashxisning sezgirligi va aniqligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Emélie Braschi, Kam Shojania, G Michael Allan. Anti-CCP: a truly helpful rheumatoid arthritis test? Clinical summary: specificity ~96%, sensitivity 53–71%; predicts joint erosion.
2. Avouac J, Gossec L, Dougados M. Diagnostic and predictive value of anti-cyclic citrullinated protein antibodies in rheumatoid arthritis: a systematic literature review. Ann Rheum Dis. 2006. Systematic review confirming diagnostic and predictive value of anti-CCP.
3. Qingmei Cao et al. Clinical significance of combined anti-CCP antibody and RF assays in rheumatoid arthritis diagnosis. Arch Rheumatol. 2015;87.1 sensitivity of combo vs single assays (87.1% vs 70%, 77.1%).
4. Sun J, Zhang Y, Liu L, Liu G. Diagnostic accuracy of combined tests of anti-cyclic citrullinated peptide antibody and rheumatoid factor for rheumatoid arthritis: a meta-analysis. Clin Exp Rheumatol. 2014. Combo improves true positivity probability.
5. Emélie Braschi et al — already includes prognostic info; (same as 1).
6. J Avouac et al. Diagnostic and predictive value of anti-CCP (covers both) .
7. Mjaavatten MD et al. The likelihood of persistent arthritis increases with the level of anti-CCP or RF. Arthritis Res. 2010. High levels predict aggressive course .
8. N Bizzaro et al. Anti-CCP antibody titer predicts time to RA diagnosis and risk in undifferentiated arthritis. Arthritis Res Ther. 2013. Higher titers = shorter time to diagnosis; prognostic value.
9. N Kroot et al. The prognostic value of anti-CCP antibody in early RA patients. Arthritis Rheum. 2000. Presents early presence of anti-CCP in ~70% .
10. TB Niewold et al. Anti-CCP antibody testing as a diagnostic and prognostic tool. QJM. 2007. High specificity, early appearance, prognostic utility.